

Bruxelles, 31. siječnja 2023.
(OR. en)

5871/23

COH 8
SOC 58
AGRISTR 5
PECHE 30
CADREFIN 9
POLGEN 7

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	30. siječnja 2023.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2023) 39 final
Predmet:	IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Europski strukturni i investicijski fondovi Sažeto izvješće o godišnjim izvješćima o provedbi programa za 2022. kojim je obuhvaćena provedba u razdoblju 2014.–2020.

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2023) 39 final.

Priloženo: COM(2023) 39 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 30.1.2023.
COM(2023) 39 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Europski strukturni i investicijski fondovi
Sažeto izvješće o godišnjim izvješćima o provedbi programa za 2022. kojim je
obuhvaćena provedba u razdoblju 2014.–2020.**

{SWD(2023) 22 final}

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA

Europski strukturni i investicijski fondovi

Sažeto izvješće o godišnjim izvješćima o provedbi programa za 2022. kojim je obuhvaćena provedba u razdoblju 2014.–2020.

1. UVOD

Utjecaj javnozdravstvene krize na europsko društvo nastavio se i 2021. Uzastopni valovi varijanti virusa koji uzrokuje bolest COVID-19 stavili su na kušnju otpornost naših gospodarstava. Unatoč teškim uvjetima, građani, poduzeća i regionalne vlasti i dalje su primali potporu europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondovi). To je ublažilo udarce koje su prouzročile zdravstvena i gospodarska kriza.

ESI fondovi djeluju kao uporište za javna i privatna ulaganja i dugoročne projekte, a fleksibilnosti uvedene za vrijeme zdravstvene krize omogućile su pružanje potpore građanima, poduzećima i regionalnim vlastima te su im pomogle da se othrvaju posljedicama pandemije bolesti COVID-19. Mjere potpore bile su usmjerene na povećanje potrošnje u području zdravstvene skrbi, programe skraćenog radnog vremena i obrtni kapital MSP-ova.

ESI fondovi najveći su investicijski instrumenti u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014.–2020. (proračun EU-a) te podupiru teritorijalnu, gospodarsku i socijalnu koheziju europskih regija, kao i njihovu otpornost i oporavak od krize s kojom su se proteklih godina suočile. Oni obuhvaćaju:

- Europski fond za regionalni razvoj (EFRR),
- Europski socijalni fond (ESF),
- Kohezijski fond,
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR),
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR).

ESI fondovi imaju desetogodišnje razdoblje provedbe ⁽¹⁾, a 2021. bila je osma godina. U skladu s člankom 53. Uredbe (EU) br. 1303/2013 u ovom se izvješću prikazuju promjene u financijskoj provedbi ESI fondova do kraja 2021. ⁽²⁾. U njemu su predstavljena kumulativna postignuća u programskom razdoblju 2014.–2020. o kojima su izvijestile države članice te početna saznanja o mjerama odgovora na pandemiju bolesti COVID-19 u okviru programa ESI fondova.

Ukupno ulaganje na kraju 2021. iznosi 731 milijardu EUR, što uključuje 535 milijardi EUR sredstava EU-a. Ukupni planirani proračun povećao se za gotovo 90 milijardi EUR uglavnom zahvaljujući dodatnim sredstvima koja su stavljena na raspolaganje u okviru inicijative Pomoć za oporavak za koheziju i europska područja (REACT-EU) radi suzbijanja pandemije bolesti COVID-19 te povećanja proračuna

⁽¹⁾ [Uredbom \(EU\) 2020/2220](#) sadašnje razdoblje provedbe Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj produljeno je za dvije godine kako bi se državama članicama i Komisiji omogućilo da pripreme sve elemente potrebne za primjenu novog pravnog okvira za strateške planove u okviru zajedničke poljoprivredne politike.

⁽²⁾ Ako su dostupni, podaci pokazuju i djelomičan napredak u financijskoj provedbi do 30. rujna 2022.

zajedničke poljoprivredne politike. Sredstva su usmjerena na ključne ciljeve politike za budućnost Europe, uključujući:

- povećanje pametnog, održivog i uključivog rasta,
- jačanje institucionalnih kapaciteta javne uprave,
- intenziviranje teritorijalnog i urbanog razvoja i teritorijalne suradnje (Interreg).

Do kraja 2021. države članice već su primile više od 64 % sredstava kohezijske politike. Kad je riječ o apsolutnim iznosima, 66 milijardi EUR isplaćenih 2021. najveća je godišnja isplata koju je izvršila Komisija u ciklusu financiranja za razdoblje 2014.–2020. Prema najnovijim dostupnim financijskim podacima Komisija je do kraja listopada 2022. isplatila 297 milijardi EUR za programe kohezijske politike za razdoblje 2014.–2020., što je oko 74 % planiranih sredstava, pri čemu su ostale još 104 milijarde EUR za isplatu.

U razdoblju 2014.–2020. ESI fondovi pridonijeli su ostvarenju sljedećeg:

- pružanje potpore za 4 milijuna poduzeća,
- stvaranje više od 310 000 radnih mjesta u različitim regijama EU-a,
- poboljšanje energetske učinkovitosti više od 460 000 kućanstava,
- povećanje kapaciteta proizvodnje obnovljive energije za više od 3 600 MW (odgovara oko 1 800 vjetroturbina),
- smanjenje godišnje potrošnje primarne energije u javnim zgradama za 2,6 teravatsati godišnje (odgovara količini električne energije koju tijekom cijele godine potroši oko 720 000 kućanstava),
- spajanje dodatnih 500 000 korisnika energije na pametne elektroenergetske mreže,
- pružanje pomoći za 55,2 milijuna osoba u obliku aktivnosti zapošljavanja, socijalne uključenosti ili obrazovanja,
- pružanje potpore za više od 2,3 milijuna projekata u poljoprivrednom sektoru i ruralnim područjima,
- zadržavanje više od 44 000 radnih mjesta i stvaranje više od 6 000 novih radnih mjesta u sektoru ribarstva i akvakulture.

Informacije koje su države članice dostavile o provedbi programa ESI fondova za 2021. daju samo kratkoročan uvid u vrlo dinamičnu situaciju. U okviru programa i dalje se upotrebljavaju financijska sredstva EU-a kako bi se ublažile posljedice pandemije te istodobno ostvarili izvorni strateški ciljevi u znatno drukčijem kontekstu. Države članice EU-a iskoristile su dodatnu fleksibilnost u okviru investicijskih inicijativa kao odgovora na koronavirus (CRII i CRII+), kao i dodatna sredstva stavljena na raspolaganje putem paketa za oporavak u okviru instrumenta NextGenerationEU, uključujući Mehanizam za oporavak i otpornost te inicijativu REACT-EU.

Ruska invazija na Ukrajinu 2022. dodatno je utjecala na provedbu programâ. Uz potporu Komisije države članice prilagođavaju svoje programe kako bi se prilagodile okruženju koje se brzo mijenja i pronašle rješenja za nove izazove. Kohezijska politika za izbjeglice u Europi (CARE), koju je Komisija predložila u ožujku 2022. i donijela u travnju 2022., osigurala je dodatnu fleksibilnost u provedbi sredstava kohezijske politike kako bi se pružila potpora državama članicama koje primaju osobe koje bježe od agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine. ESI fondovi blisko su surađivali s organizacijama civilnog društva i lokalnim vlastima te su poduprli hitne mjere za pomoć koje se odnose na stanovanje i zdravstvenu skrb za izbjeglice. Poduprli su i dugoročnu integraciju u području zapošljavanja, obrazovanja i socijalne uključenosti, uključujući

osposobljavanje, tečajeve jezika, poduke, savjetovanja, psihološku pomoć, pravnu pomoć te pristup uslugama kao što su skrb o djeci, zdravstvena skrb i socijalna skrb.

Osim što je dovela do nezapamćenog priljeva raseljenih osoba, ruska invazija na Ukrajinu povećala je cijene robe, uključujući cijene energije i hrane, izazvala je nova uska grla u lancu opskrbe i poremetila tržište rada. Kohezijskim fondovima nastavile su se podupirati države članice u savladavanju tih izazova tako što su pružili maksimalnu fleksibilnost za provedbu ulaganja u okviru kohezijske politike uvođenjem skupa mjera Fleksibilna pomoć područjima (FAST-CARE), kojeg je Komisija predložila u lipnju 2022., a donijela u listopadu 2022. FAST-CARE uključuje izmjene obaju programskih razdoblja – razdoblje 2014.–2020. i 2021.–2027. – koje su usmjerene na: i) administrativna pojednostavnjenja, ii) povećanu fleksibilnost pri naizmjeničnoj uporabi triju fondova kohezijske politike i financiranju već dovršenih projekata te iii) dodatnu likvidnost s pomoću povećanog pretfinanciranja sredstvima u okviru inicijative REACT-EU i mogućnost zahtjeva prema kojem bi se troškovi u potpunosti pokrili iz proračuna EU-a bez sufinanciranja iz nacionalnih proračuna.

Osim toga, Komisija je u kontekstu zakonodavnih pregovora o planu REPowerEU pridonijela i rješavanju trenutačne energetske krize ciljanim izmjenama kohezijske politike za razdoblje 2014.–2020., pod nazivom Podupiranje cjenovno pristupačne energije (SAFE). Europski parlament i Vijeće postigli su 14. prosinca 2022. politički dogovor o planu REPowerEU uključujući SAFE, čime će se državama članicama omogućiti da iskoriste do 10 % sredstava koja su im dodijeljena u okviru kohezijske politike za razdoblje 2014.–2020. za potporu ranjivim kućanstvima i MSP-ovima koji su posebno pogođeni povećanjem cijena energije te skraćeno radno vrijeme i jednakovrijedne programe, uz stopostotno sufinanciranje EU-a.

2. PREGLED PROVEDBE

2.1. Financijska provedba ⁽³⁾

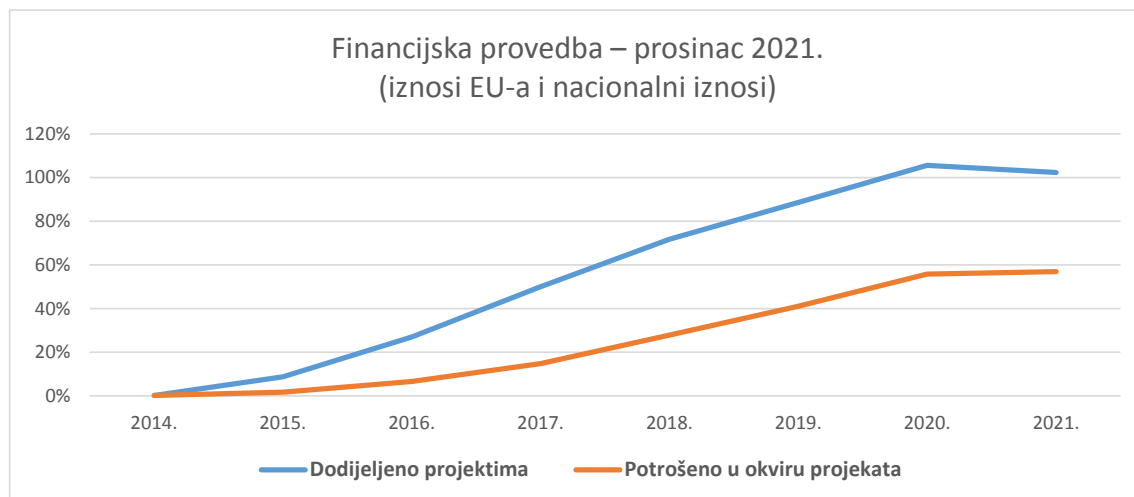
**731 milijarda EUR
ulaganja za regije
EU-a**

Za pet ESI fondova izdvojeno je 535 milijardi EUR u okviru proračunskog programskog razdoblja 2014.–2020. Kad ih se dopuni nacionalnim sufinanciranjem, tim se fondovima pokreću ukupna ulaganja u iznosu od 731 milijardu EUR (uključujući sredstva u okviru inicijative REACT-EU i proširenje drugog stupa zajedničke poljoprivredne politike).

Troškovi korisnikâ projekta mogu se sufinancirati iz ESI fondova do kraja 2023. ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Pojediniosti o financijskoj provedbi po fondovima i državama članicama prikazane su u prilogima.

⁽⁴⁾ U slučaju EPFRR-a troškovi su prihvatljivi do kraja 2025.

Ukupni trošak **projekata koje su države članice odabrale** za potporu iz ESI fondova do kraja 2021. iznosi 746 milijardi EUR, odnosno 102 % ukupnih dodijeljenih sredstava ⁽⁵⁾. Grafikon u nastavku u relativnom smislu prikazuje trend u odabiru i plaćanju projekata u ciklusu provedbe.

Na kraju 2021. državama članicama isplaćen je ukupni neto iznos od 252 milijarde EUR (64 % planiranog iznosa EU-a u cijelom programskom razdoblju kohezijske politike). S obzirom na iznimnu ozbiljnost programa i fleksibilnosti predviđene kao odgovor na krizu, uključujući 100 % financiranja EU-a, plaćanja EU-a u korist programa 2021. jasno su se povećala. Iskustva iz prethodnih programskih razdoblja ukazuju na to da će se stopa potrošnje nastaviti ubrzavati do zaključenja programâ. U 2021. opozvano je 65 milijuna EUR⁽⁶⁾.

Kad je riječ o kohezijskoj politici, financijski podaci iz rujna 2022. potvrđuju kontinuiranu snažnu potrošnju. U deset mjeseci zabilježena je dodatna potrošnja od 45 milijardi EUR, čime su se plaćanja povećala na 74 % planiranog iznosa. Uzimajući u obzir da nacionalne uprave krajem financijske godine obično podnose Komisiji zahtjeve za nadoknadu sredstava, brojka će se sigurno i dalje povećavati u preostalim mjesecima 2022.

2.2. Glavna postignuća ESI fondova

Regulatorni okvir za razdoblje 2014.–2020. uključuje zajedničke pokazatelje za svaki fond EU-a koji Komisiji omogućuje ukupno godišnje praćenje mjera ulaganja, njihovih ostvarenja i rezultata na razini EU-a.

Države članice do kraja 2021. dostavile su sljedeće ukupne kumulativne podatke o uspješnosti:

⁽⁵⁾ Blagom prekomjernom dodjelom sredstava stvara se rezerva ako neki projekti ne uspiju tijekom provedbe ili ako dodatna sredstva postanu dostupna, čime se osigurava optimalna apsorpcija sredstava.

⁽⁶⁾ Ta brojka uključuje 17 milijuna EUR opozvanih sredstava iz EFRR-a i Kohezijskog fonda, 16 milijuna EUR iz ESF-a i 32 milijuna EUR iz EFPR-a. Nije bilo opozvanih sredstava 2021. u okviru EPFRR-a.

- ukupno 4 milijuna poduzeća dobilo je potporu u okviru projekata koje financiraju ESI fondovi⁽⁷⁾,
- stvoreno je 310 000 novih radnih mjesta uz potporu iz EFRR-a,
- povećanje kapaciteta proizvodnje obnovljive energije instalirane za 3 600 MW (odgovara oko 1 800 vjetroturbina),
- smanjenje godišnje potrošnje primarne energije u javnim zgradama za 2,6 teravatsati godišnje (odgovara količini električne energije koju tijekom cijele godine potroši oko 720 000 kućanstava),
- spajanje 500 000 korisnika energije na pametne elektroenergetske mreže,
- ukupno 55,2 milijuna sudionika ostvarilo je korist od projekata s potporom ESF-a i Inicijative za zapošljavanje mladih,
- ukupno 8,8 milijuna sudionika steklo je kvalifikaciju zahvaljujući potpori ESF-a,
- osigurana je potpora za 2,3 milijuna projekata kao pomoć poljoprivrednom sektoru i ruralnim poduzećima da postanu konkurentniji te za stvaranje i održavanje radnih mjesta u ruralnim područjima,
- ukupno 34 milijuna hektara poljoprivrednog zemljišta ili 19,5 % korištene poljoprivredne površine odabrano je za potporu upravljanju zemljištem radi bolje zaštite bioraznolikosti,
- ukupno 64 % ukupnog ruralnog stanovništva (184,8 milijuna stanovnika) zastupljeno je u više od 3 650 odabranih lokalnih akcijskih skupina programa LEADER za provedbu strategija lokalnog razvoja uz potporu iz EPFRR-a.

2.3. Odgovori na pandemiju bolesti COVID-19

**Za borbu protiv
pandemije i
dodatnu
fleksibilnost
uloženo je
39,6 milijardi EUR**

Uzastopni valovi varijanata virusa 2021. pogodili su europska društva. Nacionalna, regionalna i lokalna tijela uporno su nastojala otkloniti štete nanesene zajednicama i gospodarstvu.

Kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19, EU je donio dosad najveći paket za oporavak kako bi nakon krize bio otporniji i kako bi podržao digitalnu i zelenu transformaciju Europe koja se financira u okviru instrumenta NextGenerationEU.

Novim sredstvima u iznosu od 50,6 milijardi EUR u okviru inicijative Pomoć za oporavak za koheziju i europska područja (REACT-EU) pružila se potpora mjerama za sanaciju krize u okviru strukturnih fondova za razdoblje 2014.–2020.

REACT-EU bio je prvi instrument koji se primjenjivao u okviru plana NextGenerationEU, pri čemu je prvo plaćanje izvršeno 28. lipnja 2021. Sredstva su podijeljena na dvije tranše – većina je bila raspoloživa za programiranje 2021.

⁽⁷⁾ Svi ESI fondovi usmjereni su na potporu za poduzeća. Projektima je osigurana potpora za 2 milijuna poduzeća u okviru EFRR-a, 1,7 milijuna mikro, malih i srednjih poduzeća u okviru ESF-a i 390 000 ruralnih poduzeća u okviru EPFRR-a.

(39,6 milijardi EUR), a ostatak 2022. (10,8 milijardi EUR). Komisija je brzo djelovala kako bi na vrijeme stavila na raspolaganje sredstva za suzbijanje pandemije i potporu gospodarstvu. Odobrila je više od 90 % sredstava dostupnih 2021. svega tri mjeseca nakon donošenja Uredbe o inicijativi REACT-EU ⁽⁸⁾, čime je omogućila upravljačkim tijelima da počnu upotrebljavati dostupne dodatne resurse.

Sredstva su se upotrijebila za zdravstvene ustanove, istraživače, vlasnike poduzeća, zaposlenike i ranjive osobe. Od listopada 2022. za zelena ulaganja dodijeljena je 7,1 milijarda EUR (od čega 6,1 milijarda EUR za djelovanje u području klime) te 3,1 milijarda EUR za digitalno gospodarstvo; Ukupno 8 milijardi EUR dodijeljeno je poduzećima i poslovnoj potpori; Ukupno 7,1 milijarda EUR dodijeljena je zdravstvenom sektoru, a 10 milijardi EUR mjerama za tržište rada.

Ključne vrijednosti u nacionalnim izvješćima o pokazateljima povezanim s bolešću COVID-19, uključujući prvi put doprinos za potporu u okviru inicijative REACT-EU, upućuju na sljedeća preliminarne postignuća do kraja 2021.⁽⁹⁾:

- u vezi s pokazateljima u području potrošnje za zdravstvo povezane s bolešću COVID-19: navodi se da je 42 % ukupno planiranog iznosa od 3,7 milijardi EUR potrošeno do kraja 2021.,
- ključni pokazatelji ostvarenja u području zdravlja povezani s bolešću COVID-19 pokazuju visoku stopu izvršenja:
 - navodi se da je odabranim projektima ostvareno 84 % ciljne vrijednosti od 3,4 milijarde komada osobne zaštitne opreme, kako je utvrđeno u programima država članica,
 - navodi se da je kupljeno gotovo 11 000 novih ventilatora pluća (84 %), od utvrđene ciljne vrijednosti od 13 000 novih ventilatora pluća,
- navodi se da je ostvareno 70 % ciljne vrijednosti od 12,4 milijarde EUR izvanredne potpore obrtnom kapitalu za MSP-ove (bespovratna sredstva i zajmovi). Navodi se da je do kraja 2021. ostvareno 78 % ciljne vrijednosti utvrđene na više od milijun MSP-ova, odnosno da je potporu obrtnom kapitalu primilo 805 000 poduzeća.

U okviru kohezijske politike ESF je glavni izvor potpore socijalnim uslugama, održavanju zaposlenosti i ranjivim skupinama u skladu s Akcijskim planom za provedbu europskog stupa socijalnih prava. Primjerice, to je postignuto promicanjem u okviru potpore za skraćeno radno vrijeme, dopunske plaće za zdravstveno osoblje, informatičku opremu, zaštitnu opremu i usluge za ranjive skupine.

Mjera uspostavljena u okviru EPFRR-a kojom se pruža privremena potpora za likvidnost poljoprivrednicima i ruralnim poduzećima koji su posebno pogođeni krizom uzrokovanom bolešću COVID-19 provedena je u okviru više od 40 nacionalnih ili regionalnih programa ruralnog razvoja u 14 država članica, s planiranim ukupnim

⁽⁸⁾ Uredba (EU) 2020/2221 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. prosinca 2020. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1303/2013 u pogledu dodatnih sredstava i provedbenih mehanizama radi pružanja pomoći u sanaciji krize u kontekstu pandemije bolesti COVID-19 i njezinih socijalnih posljedica te u pripremi zelenog, digitalnog i otpornog oporavka gospodarstva (REACT-EU) (SL L 437, 28.12.2020., str. 30.).

⁽⁹⁾ Te su informacije dostupne na [informativnoj stranici o koronavirusu](#) na Platformi za otvorene podatke o koheziji.

iznosom javne potrošnje od više od 1 milijarde EUR (uključujući nacionalno sufinanciranje). Ukupno 700 milijuna EUR dodijeljeno je mjeri (za planirani ukupni iznos javne potrošnje od 1 milijarde EUR, uključujući nacionalno sufinanciranje), a 90 % tog iznosa izvršeno je do kraja 2021., što znači da je potporu primilo više od 560 000 poljoprivrednih gospodarstava i 6 500 MSP-ova. Poljoprivrednici su bili korisnici sredstava u 92 % slučajeva.

U okviru EFPR-a uvedena je hitna potpora kako bi se nadoknadili privremeni prestanak ribolovnih aktivnosti i obustava ili smanjenje proizvodnje i prerade u kontekstu pandemije. Ukupno 189 milijuna EUR u okviru EFPR-a izdvojeno je za ublažavanje posljedica pandemije uzrokovane bolešću COVID-19, od čega je polovina dodijeljena za privremeni prestanak ribolovnih aktivnosti. To odgovara 3,8 % ukupnih sredstava u okviru EFPR-a koja su dodijeljena na kraju 2021.

Primjeri projekata koji pridonose odgovoru na pandemiju bolesti COVID-19 i financiraju se iz ESI fondova:

U Grčkoj je ESF podržao zapošljavanje zdravstvenih djelatnika, uključujući liječnike, medicinske sestre i ostalo osoblje koje pruža zdravstvene usluge i ima ključnu ulogu u strukturi, pripravnosti i otpornosti ustanova za zdravstvenu skrb. Cilj projekta bio je riješiti problem nedostatka osoblja koji utječe na zdravstvene usluge u Grčkoj, stoga je bio usmjeren na povećanje broja članova osoblja koje je uključeno u probir, rano otkrivanje i postupanje u slučaju bolesti COVID-19, kao i skrb za osobe s kroničnim ili akutnim bolestima koje nisu povezane s bolešću COVID-19.

[Delvert Mécanique](#), poduzeće sa sjedištem u Nouvelle-Aquitaineu u Francuskoj, primilo je financijsku potporu za modernizaciju proizvodnje. Proizvodi dijelove za industriju, obranu, željeznicu i sportsko tržište automobilske industrije i bilo je teško pogođeno zdravstvenom krizom. Potpora iz EFRR-a omogućuje poduzeću da bude produktivnije, poveća promet za 20 % tijekom sljedeće tri godine te da zaposli novo osoblje.

[Kioto Solar](#), poduzeće sa sjedištem u Koruškoj u Austriji, primilo je financijsku potporu u okviru inicijative REACT-EU. EFRR je s 1,4 milijuna EUR pridonio kupnji strojeva za novu proizvodnu liniju fotonaponskih modula koji se mogu integrirati u fasade zgrada. Ti inovativni i pametni moduli s estetskim obilježjima pretvaraju zgradu u pravu solarnu elektranu. Zahvaljujući novoj proizvodnoj liniji, fotonaponski moduli s dvojnog namjenom (zimski vrt, fasada, nadstrešnica za automobile, krovna rješenja itd.) mogu se automatski proizvoditi na lokaciji poduzeća u St. Veitu.

EFRR je u najudaljeniju regiju Francuske La Réunion uložio 8 milijuna EUR kako bi pomogao turističkim poduzećima da održe svoju djelatnost i postupno nastave s obavljanjem svojih aktivnosti. To je izvršeno u obliku paušalne potpore za obrtni kapital MSP-ova kojom se pridonijelo smanjenju negativnih učinaka uzrokovanih izbijanjem bolesti COVID-19, koja je snažno pogodila regiju. Takav je program prvi put proveden putem posebne digitalne platforme, čime se birokracija smanjila na najmanju mjeru.

Pandemija uzrokovana bolešću COVID-19 dovela je do znatnih promjena na litavskom financijskom tržištu i u litavskom gospodarstvu. Samo 15 % poljoprivrednih gospodarstava moglo je vlastitim sredstvima pokriti svoje kratkoročne obveze, a razlog tome je gospodarska kriza uzrokovana bolešću COVID-19. Uz potporu EFRR-a uspostavljen je financijski instrument u okviru kojeg se pružaju povlašteni zajmovi u iznosu do 200 000 EUR za obrtni kapital i/ili ulaganja u mala poljoprivredna gospodarstva i mlade poljoprivrednike. Do rujna 2022. podneseni su zahtjevi za zajmove u vrijednosti od 2,7 milijuna EUR.

3. PROVEDBA PO KLJUČNIM TEMAMA

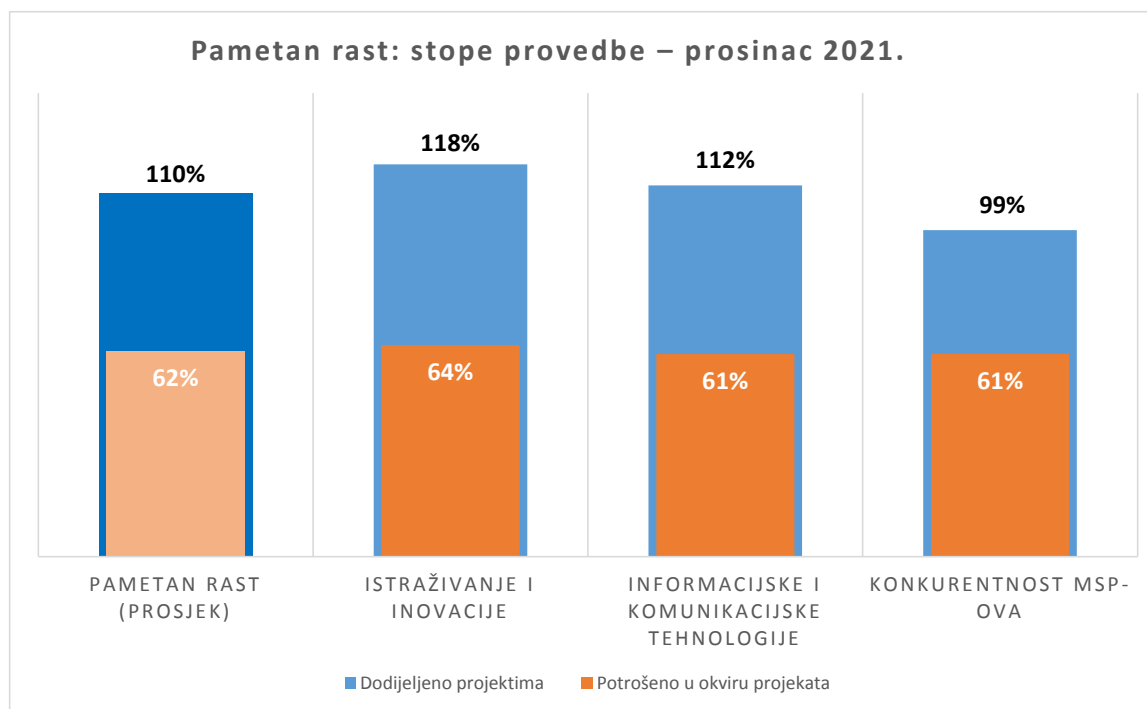
U sljedećim se odjeljcima navode postignuća ESI fondova po glavnim područjima politike o kojima su države članice izvijestile krajem 2021.

3.1. Pametan rast

Ulaganja u pametan rast čine oko 29 % ukupnih financijskih sredstava iz ESI fondova. Više od 212 milijardi EUR dostupno je za tri pametna cilja: istraživanje i inovacije (70 milijardi EUR), informacijske i komunikacijske tehnologije (18 milijardi EUR) i konkurentnost MSP-ova (124 milijarde EUR) ⁽¹⁰⁾.

**212 milijardi EUR
za pametan rast**

Do kraja 2021. države članice dodijelile su projektima 225 milijardi EUR, odnosno 110 % ⁽¹¹⁾ ukupnih raspoloživih sredstava, za potporu tim trima ciljevima (*dodijeljeno projektima* u navedenom grafikonu), dok je 131 milijarda EUR, odnosno 62 % dodijeljenih sredstava, prije toga isplaćeno korisnicima projekata (*potrošeno u okviru projekata*). To predstavlja povećanje od 8 postotnih bodova u usporedbi s prethodnom godinom, što pokazuje dobar tempo potrošnje za ESI fondove. Na slici je prikazana detaljnija raščlamba stope provedbe za svaki od triju ciljeva te prosjek koji odgovara grupiranju pametnog rasta.

Upotreba ESI fondova za promicanje istraživanja i inovacija nužna je da bi države članice i regije lakše stvorile potrebne uvjete za inovacije, istraživanje i razvoj. Podupiranje inovacija u okviru strategija pametne specijalizacije važno je za niz

⁽¹⁰⁾ Ukupni iznosi za glavna područja politike viši su od posebnih iznosa po tematskim ciljevima iz Priloga 1.1. To je posljedica preraspodjele ulaganja prijavljenih u okviru „višetematskih ciljeva”.

⁽¹¹⁾ Odabrani iznos veći je od planiranog iznosa kako bi se osigurala bolja apsorpcija ako neki projekti ne uspiju tijekom provedbe ili ako dodatna sredstva postanu dostupna.

prioriteta Unije, posebno za europski zeleni plan, gospodarstvo u interesu građana i Europu spremnu za digitalno doba.

Do kraja 2021. zabilježena su znatna postignuća u području **istraživanja i inovacija**. Na primjer, zahvaljujući potpori EU-a više od 60 000 poduzeća surađivalo je s istraživačkim ustanovama (94 % ciljne vrijednosti) i oko 30 000 poduzeća predstavilo je nove proizvode na tržištu (95 % ciljne vrijednosti).

ESI fondovi znatno pridonose **digitalnoj transformaciji** europskoga gospodarstva tako što poboljšavaju infrastrukturu IT-a te osobama, poduzećima i javnim tijelima osiguravaju novu generaciju tehnologija i vještina. Više od 6,3 milijuna kućanstava ostvaruje koristi od poboljšanog pristupa širokopojasnoj mreži zahvaljujući odabranim projektima EFRR-a. Očekuje se da će gotovo 12 milijuna kućanstava dobiti bolji pristup do kraja 2023. U ruralnim je područjima više od 1 900 operacija ulaganja primilo potporu iz EPFRR-a u ukupnom iznosu većem od 1,1 milijarde EUR za povećanje pristupačnosti, upotrebe i kvalitete IKT-a. Više od 5,1 milijun osoba u ruralnim područjima dobilo je pristup poboljšanoj infrastrukturi ili uslugama IT-a.

ESI fondovi trgovačkim društvima pružaju nužnu potporu za rast i postizanje veće produktivnosti i konkurentnosti, a poduzećima omogućuju uvođenje inovativnih rješenja. Ukupno su predviđene 124 milijarde EUR (17 % ukupnog proračuna) za jačanje **konkurentnosti europskih malih i srednjih poduzeća**, što je najveći pojedinačni cilj proračuna. Dosad je 99 % planiranog iznosa već dodijeljeno projektima, a 61 % je već potrošeno.

Primjerice, broj MSP-ova koji ostvaruju koristi od potpore EU-a se 2021. povećao na 2 milijuna (u usporedbi s 1,4 milijuna prethodne godine), čime se dokazuje da su fondovi EU-a zaštitili poduzeća i ublažili udarce pandemije uzrokovane bolešću COVID-19, kao i njezine financijske posljedice.

Primjeri projekata koji pridonose pametnom rastu i financiraju se iz ESI fondova:

Uz pomoć sredstava iz EFRR-a, *start-up* poduzeće [MakeGrowLab](#) iz Puławyja u Lublinskom vojvodstvu u Poljskoj razvio je materijal proizveden iz biomase uporabom mikroorganizama. The Scoby Packaging Materials® je nanovlakno visokih performansi uzgojeno iz mikroba prenamjenom neželjene lokalne hrane/pića. Može se upotrebljavati kao alternativa plastičnoj ambalaži te kao spremnik za skladištenje hrane, kemijskih proizvoda, kozmetičkih proizvoda i tekstila. To je inovativan ekološki proizvod svjetske razine.

Program ubrzavanja rasta *start-up* poduzeća „[Olympe Boxes 2020](#)”, koji je proveden u najudaljenijoj regiji Španjolske, na Kanarskim otocima, promicao je poduzetništvo i pružao usluge poduzetnicima koji se bave tehnologijom. Uz pomoć financiranja iz EFRR-a projekt je pružio savjetodavne usluge za 73 poduzetnika i omogućio da 32 *start-up* poduzeća poboljšaju svoje poslovne modele provedbom inovativnih ideja.

EFRR je u regiji Uusimaa u Finskoj sufinancirao projekt „[Digi-Flash](#)” kako bi se u okviru MSP-ova ubrzala uporaba tehnologija 4.0 u digitalnoj industriji. U projektu su sudjelovala 53 poduzeća te su pokrenula aktivnosti istraživanja i razvoja. Iz tih trgovačkih društava, točnije iz njih 15, nastala su nova poduzeća čija se poslovanja temelje na rješenjima za obnovljivu energiju ili potpori za rješenja s niskim emisijama ugljika. Još 17 poduzeća razvilo je nove ili znatno poboljšane proizvode.

[Mad Scientist](#), jedinstvena i inovativna pivovara sa sjedištem u Budimpešti u Mađarskoj, primila je potporu u okviru EFRR-a kako bi ublažila gospodarske učinke bolesti COVID-19 i poboljšala svoju tehnologiju. Nove tehnologije omogućuju pivovari Mad Scientist da prati brzi ritam inovacija u sektoru indijskog svijetlog piva (IPA) i poboljša svoju konkurentnost na međunarodnim tržištima.

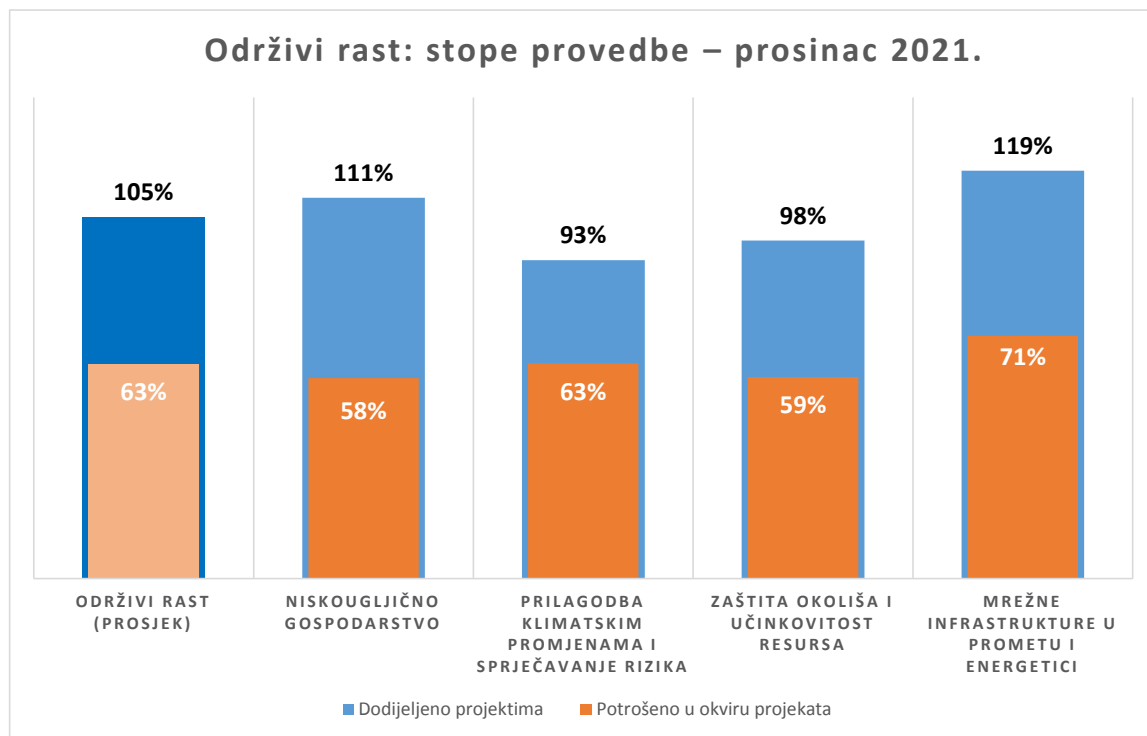
Potpora koju je EFRR pružio poduzeću KUNKEL + Partner sa sjedištem u Sjevernoj Rajni-Vestfaliji u Njemačkoj omogućila mu je daljnji razvoj [punjivih cink-zrak baterija](#). Tu tehnologiju karakterizira visoka gustoća energije, lako se reciklira i, što je najvažnije, vrlo je jeftina. Optimizirana ćelija trenutačno se proizvodi u okviru male industrijske serije, a postavlja se demonstrator sa 72 ćelije i ukupnim kapacitetom od 7,2 kWh. Počet će s radom u komunalnoj infrastrukturi grada Steinfurta u Sjevernoj Rajni-Vestfaliji radi privremenog skladištenja viška energije iz fotonaponskih sustava vršne snage do 100 kW.

3.2. Održivi rast

279 milijardi EUR za održivi rast

U okviru ESI fondova podupiru se klimatski neutralna ulaganja i ulaganja u čisto i kružno gospodarstvo te ulaganja u okoliš i prilagodbu klimatskim promjenama, čime se znatno pridonosi ambicijama europskog zelenog plana. Ukupni iznos dodijeljenih sredstava povećao se na 279 milijardi EUR (u odnosu na 251 milijardu EUR krajem 2020.) zahvaljujući dodatnim sredstvima uloženima u okviru inicijative REACT-EU. To čini oko 38 % sveukupnog iznosa dodijeljenih proračunskih sredstava. Do kraja 2021. projektima su dodijeljene 292 milijarde EUR (105 % namijenjenih sredstava), a potrošnja je iznosila 174 milijarde EUR (63 % ukupnog planiranog iznosa). Na slici je prikazana detaljnija raščlamba stope provedbe za svaki od četiriju ciljeva te prosjek koji odgovara grupiranju održivog rasta.

Financijski napredak u različitim temama znatno se razlikuje. Prethodne su se godine znatno ubrzala ulaganja u **mrežne infrastrukture u prometu i energetici**. Dosad je potrošeno 71 % ukupno planiranog iznosa.

Prilagodba klimatskim promjenama i sprječavanje rizika jedan je od tematskih ciljeva koji najbrže napreduje u pogledu iznosa koje su korisnici već potrošili (63 %), tj. drugi je po potrošnji. Slijedi **zaštita okoliša i učinkovitost resursa**, gdje je već iskorišteno 59 % ukupnog proračuna, što je neznatno ispod prosjeka za cilj održivog rasta.

Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 privremeno je usporila provedbu projekata koji pridonose postizanju cilja niskih razina emisija ugljika i klimatskih ciljeva jer su neiskorištena sredstva preusmjerena na uvođenje hitnih mjera u zdravstvenom i poslovnom sektoru. Međutim, to se promijenilo jer su postojećim programima kohezijske politike u lipnju 2021. omogućena dodatna sredstva u iznosu od 50,6 milijardi EUR u okviru inicijative REACT-EU kako bi im se pružila potpora u premošćivanju jaza između hitnih mjera i dugoročnog oporavka tako što su državama članicama osigurana nova sredstva za ponovno pokretanje zelenih i digitalnih projekata koji su prethodno obustavljeni. Očekuje se da će u razdoblju 2022.–2023. doći do znatnog ubrzanja u provedbi jer će mnogi od tih dugoročnih projekata postati ozbiljni.

ESI fondovi glavni su način na koji javne financije EU-a pružaju potporu čistoj energiji. Financirali su energetske učinkovitost obnovama zgrada, razvojem obnovljive energije i energetskim mrežama. Zahvaljujući tome, nekoliko država članica uspostavilo je opsežne programe obnove stambenih zgrada. Slijedom toga, tisuće kućanstava sad imaju manje račune za potrošnju energije i veću udobnost. Pružena je potpora MSP-ovima i kako bi poboljšali svoju energetske učinkovitost, smanjili troškove energije i povećali konkurentnost.

Znatna potpora pružena je i poticanju ulaganja u obnovljivu energiju, kao što je energija mora, ali i primjene solarne energije ili energije vjetera, primjerice u okviru energetskih zajednica i malih postrojenja. To je pridonijelo energetskoj sigurnosti te je u EU-u stvorilo nova radna mjesta i poduzeća u sektoru obnovljive energije. Sredstva u okviru ESI fondova uložena su u ključnu infrastrukturu za električnu energiju i plin koja

trenutačno ima presudnu ulogu u osiguravanju funkcionalnog unutarnjeg energetskeg tržišta.

Praćenje potpore za djelovanje u području klime

Komisija se obvezala da će podupirati djelovanja u području klime tako što će tom prioritetu namijeniti najmanje 20 % proračuna EU-a za razdoblje 2014.–2020. **Ukupni iznos od 26 % proračuna ESI fondova usmjeren je na djelovanje u području klime.** Ta djelovanja uključuju ulaganja u područja niskougljičnog gospodarstva, kružnog gospodarstva, sprječavanja rizika, zaštite okoliša, čiste urbane mobilnosti te istraživačkih i inovacijskih aktivnosti.

Na kraju 2021. doprinosi ESI fondova za djelovanje u području klime kretali su se od 58 % ukupne proračunske omotnice EPFRR-a, 27 % ukupnih dodijeljenih sredstava iz Kohezijskog fonda, 17 % ukupnih dodijeljenih sredstava iz EFPR-a do 18 % ukupnih dodijeljenih sredstava iz EFRR-a. U Prilogu 3. nalaze se dodatne pojedinosti o dodijeljenim i potrošenim sredstvima iz fondova u području klime.

Sredstvima EFRR-a za djelovanja u području klime 2021. dodijeljeno je dodatnih 6,7 milijardi EUR (17 % ukupnih dodijeljenih sredstava iz EFRR-a) u okviru inicijative REACT-EU, čime su ukupna dodijeljena sredstva EFRR-a povećana na 39,3 milijarde EUR.

Praćenje djelovanja u području klime u okviru kohezijske politike može se istražiti u [alatu za praćenje u području klime](#) na stranici za otvorene podatke o koheziji.

Do kraja 2021. zabilježena su sljedeća konkretna postignuća:

- kapaciteti proizvodnje obnovljive energije povećat će se za 8 800 MW, od čega je 3 600 MW već instalirano, što je gotovo 33 % više nego prethodne godine,
- poboljšat će se energetska učinkovitost 754 000 kućanstava, čak 460 000 kućanstava već je imalo koristi od poboljšanih uvjeta do kraja 2021. (što je gotovo 91 000 više nego do kraja 2020.),
- potrošnja energije u javnim zgradama smanjit će se za 7,8 teravatsati godišnje, od čega se godišnje već štedi 2,6 teravatsati,
- mjere zaštite od poplava smanjit će ugroženost gotovo 34 milijuna ljudi, od čega je 21,7 milijuna trenutačno manje izloženo riziku od poplava zahvaljujući podupiranim ulaganjima,
- poboljšanim upravljanjem poljoprivrednim i šumskim zemljištem nastavio se napredak s obzirom na sekvencijaciju ugljika i očuvanje prirode, kao i s obzirom na smanjenja emisija stakleničkih plinova i amonijaka u poljoprivredi. Krajem 2021. EU je već premašio svoje ciljne vrijednosti za 2025. u tim područjima,
- iznos od 1,7 milijardi EUR, odnosno gotovo 35 % potpore iz EFPR-a dodijeljene sektorima ribarstva i akvakulture izdvojen je za očuvanje i zaštitu okoliša, na primjer u okviru zaštite područja mreže Natura 2000, te za promicanje učinkovitosti resursa i smanjenje otpada.

Primjeri financiranja koji se odnose na ovu aktualnu temu mogu se pronaći u nastavku.

Primjeri projekata koji pridonose održivom rastu i financiraju se iz ESI fondova:

Kohezijski fond dodijelio je 114 milijuna EUR za kupnju 23 električna vlaka za metropolsko područje Rige u Latviji. Zahvaljujući [novim električnim putničkim vlakovima](#) očekuje se povećanje broja putnika za 2,7 milijuna godišnje, što bi značilo prelazak s manje održivih načina prijevoza, smanjenje trajanja putovanja na posao i s posla te povećanje sigurnosti i dostupnosti.

Projekt „[Energetski centar Peute](#)” sa sjedištem u Hamburgu u Njemačkoj promicao je uporabu industrijske otpadne topline kako bi se toplinskom energijom opskrbile tri gradske četvrti. Zahvaljujući potpori iz EFRR-a, godišnje će se zbog takve opskrbe zgrada izbjeći 8 500 tona emisija CO₂.

Bolnički centar u Vila Realu u sjevernoj regiji Portugala obnovljen je uz potporu iz Kohezijskog fonda. Obnova energetskog sustava pridonijela je racionalizaciji potrošnje energije u pogledu klimatizacije, unutarnje i vanjske rasvjete, zagrijavanja vode i ugradnje sustava obnovljive energije, kao što su solarna, toplinska i fotonaponska energija i biomasa. To je znatno povećalo razinu udobnosti pacijenata i osoblja. Projekt je doveo do znatnog smanjenja godišnje potrošnje električne energije i emisija CO₂.

EFPR je pružio financijsku potporu portugalskom projektu [Alga4Food](#), koji je usmjeren na istraživanje dobrobiti jestivih makroalgi (morske alge) s portugalske obale i promicanje uporabe makroalgi, proizvedenih na održiv način, u portugalskoj obiteljskoj kuhinji. Tim uključen u projekt Alga4Food spaja svijet znanosti i gastronomije, analizira različite vrste morskih algi kako bi utvrdio njihov okus i prehrambenu vrijednost te pronalazi inovativne načine za njihovu uporabu u portugalskoj kuhinji.

Ambiciozan cilj [projekta MegaWattBlue](#) je optimizacija uporabe energije mora kako bi se pokrila potrošnja električne energije lokalnog stanovništva i napravio zaokret u smjeru čiste energije i gospodarstva s niskom razinom emisije ugljika. Projekt kojem je dodijeljena potpora EFRR-a omogućio je razvoj i testiranje plimne turbine druge generacije u prirodnom okruženju u francuskoj pokrajini Bretanji. Prototip omogućuje proizvodnju energije koja je 2,5 puta veća od konvencionalne plimne turbine.

[Andeoski vrtovi](#) (Anielskie Ogrody), projekt koji je u Poljskoj sufinanciran sredstvima EFRR-a, pridonio je stvaranju novih, malih i ekoloških obiteljskih gospodarstava te ih podržao u proizvodnji organskog povrća, voća, začinskog bilja i cvijeća. Uključivao je edukaciju putem praktičnih radionica i smjernice na internetu, čime je dosegao nacionalnu razinu. Nadahnuo je lokalne i nacionalne zajednice da surađuju s malim funkcionalnim vrtovima kako bi pružili usluge djeci školske dobi i starijim osobama.

EFRR je u Šleskom vojvodstvu na jugu Poljske sufinancirao izgradnju plinovoda za prirodni plin dugog 55 km. [Plinovod Tworóg-Tworzeń](#) dio je zapadnog ogranka plinskog koridora sjever-jug. Povezuje terminal za ukapljeni prirodni plin (LNG) u gradu Świnoujście s Baltičkim plinovodom – preko Poljske, Češke, Slovačke i Mađarske – koji vodi do terminala za LNG u Hrvatskoj.

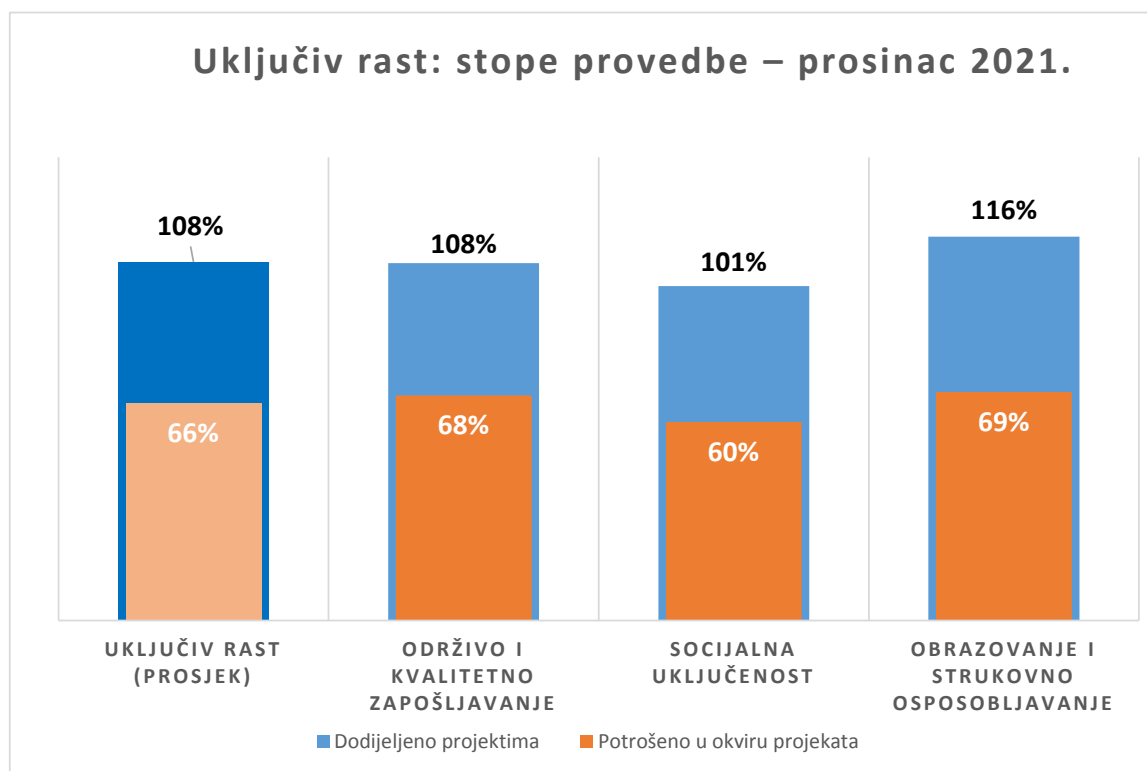
EFRR je u Bugarskoj podržao izgradnju [plinskog interkonektora Grčka-Bugarska](#). Interkonektor je započeo s radom 1. listopada 2022., kojem je ukupna duljina 182 km i tehnički kapacitet od 3 milijarde kubičnih metara godišnje, a postoji mogućnost za povećanje kapaciteta prijenosa. U trenutačnim geopolitičkim prilikama ovaj strateški infrastrukturni projekt simbolizira važnost strateške autonomije EU-a u opskrbi energijom i diversifikaciju energetskih izvora i pravaca.

3.3. Uključiv rast

Ulaganja u uključiv rast čine oko 24 % ukupnog financiranja. Za tri obuhvaćena cilja dostupne su 173 milijarde EUR: **održivo kvalitetno zapošljavanje** (57 milijardi EUR), **socijalna uključenost** (71 milijarda EUR) te **obrazovanje i strukovno osposobljavanje** (45 milijardi EUR).

**173 milijarde EUR
za uključiv rast**

Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 imala je dalekosežan učinak na cijelo društvo i različito je utjecala na ljude. Socijalni program EU-a s europskim stupom socijalnih prava nikad nije bio važniji kako bi se ublažile gospodarske i društvene posljedice pandemije bolesti COVID-19, a europska gospodarstva i društva postala uključivija, održivija, otpornija i spremnija za izazove i prilike koje donose zelena i digitalna tranzicija. U trenutačnom kritičnom scenariju ESI fondovi podupiru strukturne reforme, uključujući modernizaciju javnih službi, poticanje zapošljavanja mladih te smanjenje siromaštva i nejednakosti.

ESF nastavlja s potporom svim Europljanima koji se suočavaju s poteškoćama radi stvaranja Europe s istaknutijom socijalnom komponentom. U tu svrhu promiče socijalne usluge, održavanje zaposlenosti, potporu ranjivim skupinama i drugima, npr. u okviru potpore za skraćeno radno vrijeme, dopunskih plaća za zdravstveno osoblje, informatičke opreme, zaštitne opreme i usluga za ranjive skupine. Pružanjem potpore izbjeglicama pridonosi suočavanju s posljedicama rata u Ukrajini.

Do kraja 2021. projekti za **poboljšanje mogućnosti zapošljavanja** postigli su sljedeće:

- ukupno 55,2 milijuna sudionika primilo je potporu iz ESF-a i Inicijative za zapošljavanje mladih, uključujući 19,9 milijuna nezaposlenih i 20,9 milijuna neaktivnih sudionika,

- ukupno 6,4 milijuna osoba pronašlo je posao zahvaljujući potpori iz ESF-a i Inicijative za zapošljavanje mladih,
- niskokvalificirane osobe činile su 47 % tih sudionika, a 14,5 % činili su migranti, osobe stranog podrijetla ili pripadnici manjina,
- sudjelovanje žena i muškaraca u aktivnostima koje se podupiru gotovo je jednako raspoređeno na razini EU-a (52,9 % čine žene).

U okviru **Inicijative za zapošljavanje mladih** nastavila se pružati znatna financijska potpora mladima u prihvatljivim državama članicama. Ta inicijativa dobro napreduje, pa je u okviru nje do kraja 2021. dodijeljeno 11,9 milijardi EUR za 247 000 projekata. Prijavljeni izdaci upućuju na dobru provedbu na terenu; do kraja 2021. oko 3,7 milijuna mladih bilo je uključeno u mjere koje se podupiru. Od toga:

- oko 2,5 milijuna sudionika uspješno je završilo intervenciju Inicijative za zapošljavanje mladih, ukupno 1,1 milijun sudionika primilo je ponudu za zaposlenje, nastavak obrazovanja, naukovanje ili osposobljavanje, i
- oko 1,8 milijuna osoba bilo je u sustavu obrazovanja i osposobljavanja, steklo je kvalifikaciju ili je bilo zaposleno, uključujući samozaposlene osobe, što je rezultat intervencija Inicijative za zapošljavanje mladih.

Za odabrane projekte usmjerene na **socijalnu uključenost**, kojima najviše pridonosi ESF, izdvojene su gotovo 62 milijarde EUR. Do kraja 2021. ukupno 3,6 milijuna sudionika s invaliditetom, 8 milijuna migranata, sudionika stranog podrijetla ili pripadnika manjina te 10,3 milijuna drugih osoba u nepovoljnom položaju primilo je pomoć kako bi poboljšalo svoje mogućnosti zapošljavanja i razvilo odgovarajuće vještine za tržište rada. Na temelju potpore EU-a u okviru EFRR-a povećan je kapacitet infrastrukture za skrb o djeci i obrazovanje za 19,7 milijuna osoba, a 53 milijuna osoba sad se služi poboljšanim zdravstvenim uslugama u cijelom EU-u.

Potpora iz EPFRR-a osigurana je za više od 175 000 operacija za poboljšanje socijalne uključenosti u ruralnim područjima. Osigurana je potpora i lokalnim ruralnim zajednicama koje su provodile vlastite strategije lokalnog razvoja. Više od 3 650 lokalnih akcijskih skupina koje provode strategije lokalnog razvoja obuhvaća više od 64 % ruralnog stanovništva u EU-u i okuplja javne i privatne dionike te dionike civilnog društva na određenom području.

Iznos od 52 milijarde EUR izdvojen je za odabrane projekte u području **obrazovanja i osposobljavanja**. Do kraja 2021., zahvaljujući potpori iz ESF-a i Inicijative za zapošljavanje mladih, 25,9 milijuna niskokvalificiranih osoba primilo je potporu, 8,8 milijuna steklo je kvalifikaciju, a 2,6 milijuna ušlo je u sustav obrazovanja i osposobljavanja.

Primjeri projekata koji pridonose uključivom rastu i financiraju se iz ESI fondova:

Inovativno litavsko *start-up* poduzeće razvilo je aplikaciju [Mindletic](#) za jačanje fizičkog i emocionalnog zdravlja. Aplikacija pomaže korisnicima da prepoznaju svoje emocionalno stanje, uzimajući u obzir razinu energije i raspoloženje. Uporabom anonimiziranih podataka tim uključen u projekt Mindletic nastoji uspostaviti emocionalnu ravnotežu korisnika. Mindletic je nastao u suradnji s ovlaštenim psiholozima i profesionalnim organizacijama za mentalno zdravlje.

U Gornjoj Normandiji u Francuskoj četiri centra za osposobljavanje iz sektora građevinarstva i javnih radova provela su zajednički projekt pod nazivom „CFA numérique” ili „osposobljavanje digitalnih naučnika”, usmjeren na dematerijalizaciju obrazovnih resursa. To je dovelo do uvođenja nekoliko platformi za suradnju u okviru širenja digitalnih obrazovnih sadržaja, razmjene znanja, modeliranja podataka o zgradama i opreme za proširenu stvarnost. Ti su resursi omogućili bolju usklađenost s razvojem u osposobljavanju u sustavu dvojnog naukovanja. Projektu je dodijeljen 631 milijun EUR u okviru EFRR-a.

EFRR je sufinancirao izgradnju 10 odvojenih stambenih jedinica u poljskom gradu Zamošću, koji se nalazi blizu poljsko-ukrajinske granice. Zgrada je dio tog projekta koji je ostvaren u okviru inicijative CARE, a funkcije stanovanja prilagođene su osobama koje bježe iz Ukrajine (posebice žene s djecom) nakon napada Ruske Federacije. Zgrada je opremljena i za obavljanje socijalnih funkcija te ima dječju igraonicu, centar za integraciju s multimedijalnom dvoranom za sastanke, prostoriju za pranje i sušenje rublja, ormariće za stručnjake koji pružaju potporu sudionicima projekta (psiholozi, odgajatelji, odvjetnici itd.).

Zahvaljujući projektu „100 posto” financiranom iz sredstava ESF-a, austrijska poduzeća sad imaju pravo na besplatno savjetovanje koje im pomaže u ukidanju razlika među spolovima. Projektom se podupiru poduzeća u osmišljavanju transparentnih sustava naknada i prepoznavanju i poboljšavanju prilika za žene na radnom mjestu. Osim što informira poduzeća o ukidanju razlika u plaći na temelju spola, projekt „100 posto” pokazuje im kako mogu promicati inovacije i otpornost ako bolje iskoriste raznolikost svoje radne snage. Taj model savjetovanja prilagođava se potrebama svakog poduzeća te uključuje stručnu analizu podataka, izradu akcijskih planova i potporu pri provedbi. Zaposlenici mogu dobiti savjete u vezi s upravljanjem i karijerom te ostalu potporu.

Više od 9 000 ukrajinskih izbjeglica imat će koristi od usluga koje pruža projekt „Solidarnost” u Bugarskoj. Uz potporu iz ESF-a i u okviru inicijative REACT-EU, projekt „Solidarnost” nastoji pomoći Ukrajincima da se prilagode životu u Bugarskoj te im olakšati da pronađu posao putem nacionalne agencije za zapošljavanje. U okviru projekta pruža se i psihološka potpora, individualno profesionalno usmjeravanje i potpora za plaćanje najamnine.

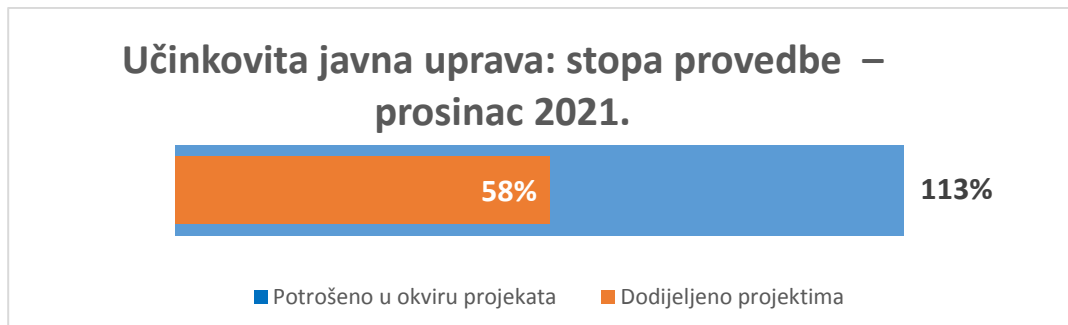
3.4. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave

**6,4 milijarde EUR
za učinkovitu
javnu upravu**

Iznos od 6,4 milijarde EUR izdvojen je za projekte namijenjene za institucionalne kapacitete i reforme. Do kraja 2021. takvim je projektima dodijeljeno oko 7,2 milijarde EUR, odnosno 113 % planiranog iznosa. Potrošnja na terenu iznosila je 3,7 milijardi EUR (58 % ukupnog planiranog iznosa). Uz potporu u okviru ESI

fondova to je ulaganje nadopunjeno i sredstvima iz Programa potpore strukturnim reformama, koji je sad preoblikovan u Instrument za tehničku potporu ⁽¹²⁾.

Znatno se povećala provedba projekata ESF-a namijenjenih izgradnji kapaciteta za dionike u području obrazovanja, cjeloživotnog učenja, osposobljavanja te politika zapošljavanja i socijalnih politika, a stopa odabira projekata povećala se sa 60 % do kraja 2020. na 86 % do kraja 2021.

U okviru tog cilja:

- ukupno 840 000 sudionika primilo je potporu iz ESF-a,
- ukupno 3 000 projekata usmjerenih na nacionalne, regionalne ili lokalne javne uprave ili javne službe primilo je potporu u iz ESF-a.

Primjeri projekata koji pridonose jačanju institucionalnih kapaciteta i financiraju se iz ESI fondova:

Zahvaljujući sredstvima u okviru EFRR-a u vrijednosti od 32 milijuna EUR, 38,75 % područja Lublinskog vojvodstva u Poljskoj obuhvaćeno je [projektom e-geodezija](#). Prikupljeni su podaci i dokumenti te su digitalizirani katrografski resursi radi pružanja internetskih usluga povezanih s razmjenom podataka iz upisnika, datoteka i katastarskih karti.

Zahvaljujući potpori iz ESF-a, zaposlenike u javnom sektoru na Malti potiče se da proučavaju geoprostornu tehnologiju te prikupljanje i obradu geografskih podataka. Ta vrsta tehnologije sve je važniji alat za obavljanje javnih usluga jer može poboljšati oblikovanje politika i donošenje odluka. To će pridonijeti povećanju kapaciteta i stručnog znanja zaposlenika u malteškoj javnoj upravi.

3.5. Teritorijalni i urbani razvoj

U razdoblju 2014.–2020. za integrirani teritorijalni razvoj i održivi urbani razvoj namijenjene su približno 32 milijarde EUR u okviru ključnih ciljeva iz prethodnih odjeljaka. Spor početak uzrokovala su kašnjenja u dovršetku strategija i uspostavi postupaka za decentraliziranu provedbu. U okviru kohezijske politike projektima je do kraja 2021. dodijeljeno 31,5 milijardi EUR, što je činilo 99 % planiranih

**32 milijarde EUR
za teritorijalni i
urbani razvoj**

⁽¹²⁾ Uredba (EU) 2021/240 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. veljače 2021. o uspostavi Instrumenta za tehničku potporu (SL L 57, 18.2.2021., str. 1.). Dostupno i na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32021R0240>

sredstava. Također se ubrzala razina potrošnje projekata te je do kraja 2021. dosegla 52 % planiranih sredstava (17 milijardi EUR), što je više od 39 %, koliko je iznosila na kraju 2020., ali i dalje znatno manje od prosječne stope potrošnje od 62 %.

Projektima koji su odabrani u okviru integriranih strategija razvoja ostvarit će se sljedeće:

- ukupno 46 milijuna kvadratnih metara obnovljenog ili novoizgrađenog otvorenog urbanog prostora koji je dostupan javnosti;
- ukupno 3,3 milijuna kvadratnih metara novoizgrađenih javnih zgrada i više od 26 000 obnovljenih stambenih jedinica.

Provedba je u zaostatku u skladu s financijskom provedbom te je ostvareno od 43 % do 52 % ciljnih vrijednosti.

Primjeri projekata koji pridonose teritorijalnom i urbanom razvoju i financiraju se iz ESI fondova:

EFRR je sufinancirao obnovu 100 socijalnih stambenih jedinica u španjolskom gradu Cádiz u Andaluziji. Projektom se nastoji poboljšati energetska učinkovitost i smanjiti emisije CO₂ u okviru zgrada, infrastrukture i javnih usluga, kao i smanjiti konačnu potrošnju energije u stambenom sektoru za 15 %.

EFRR je sufinancirao projekt „[Prolaz otkrića](#)”, koji je dio složenog projekta gradske obnove Tarnówa, grada u Małopolskom vojvodstvu u južnoj Poljskoj. Novi znanstveno-tehnološki centar pruža informacije o najvažnijim otkrićima, izumima i njihovim autorima koji su na različite načine povezani s Tarnówom. Cilj centra je razvoj i promicanje grada u područjima obrazovanja, znanosti, tehnologije i poduzetništva te poticanje suradnje između tih sektora.

3.6. Teritorijalna suradnja

13 milijardi EUR za teritorijalnu suradnju

EFRR pruža potporu programima teritorijalne suradnje u okviru kojih se ulaže u prekograničnu, transnacionalnu i međuregionalnu suradnju. Za te programe izdvojeno je gotovo 13 milijardi EUR planiranih sredstava, a do kraja 2021. projektima je već dodijeljeno 13,4 milijarde EUR. Projekti su zabilježili potrošnju u iznosu od 8 milijardi EUR (64 % planiranog iznosa). Zbog toga je financijska provedba programa suradnje na kraju 2021. bila usklađena s provedbom nacionalnih/regionalnih programa.

Određena postignuća programa teritorijalne suradnje uključena su u pokazatelje koji su objedinjeni u okviru ključnih tema ulaganja, dok se određenim posebnim pokazateljima mjeri aspekt suradnje projekata koji primaju potporu:

- više od 33 000 poduzeća sudjelovalo je u prekograničnim, transnacionalnim ili međuregionalnim istraživačkim projektima,
- oko 100 000 osoba sudjelovalo je u zajedničkim lokalnim inicijativama zapošljavanja i zajedničkim tečajevima osposobljavanja,
- ukupno 165 000 osoba ostvarilo je korist od inicijativa prekogranične mobilnosti.

Primjeri projekata koji pridonose teritorijalnoj suradnji i financiraju se iz ESI fondova:

Budući da učinci klimatskih promjena ne ovise o granicama, projektima u okviru programa Interreg predstavljen je niz mjera za ublažavanje klimatskih promjena i mjera za otpornost. U sklopu programa suradnje između Austrije i Mađarske financirani su projekti jačanja otpornosti na poplave u vrijednosti 13 milijuna EUR. Najznačajniji projekt je [SEDDON II](#), kojim se podupire upravljanje riječnim sedimentom kako bi se poboljšalo ekološko stanje i izbjegli rizici od poplava na Dunavu.

[Programom suradnje između Češke i Poljske](#) također su se poduprle mjere za ublažavanje posljedica poplava i mjere pripravnosti. Intervencijama se povećava prekogranična spremnost za poduzimanje mjera u kriznim situacijama, posebno u slučaju poplava.

4. EVALUACIJE KOJE PROVODE DRŽAVE ČLANICE

Države članice su prošle godine usmjerile više resursa na procjenu učinka aktivnosti koje se podupiru iz ESI fondova i njihove provedbe.

Rezultati evaluacije koje se provode u državama članicama obično su vrlo specifične za lokalni kontekst aktivnosti koje se podupiru. Međutim, pružaju korisna saznanja koja mogu pomoći u prilagodbi aktivnosti i projekata u završnom dijelu programskog razdoblja 2014.–2020. i, što je još važnije, u osmišljavanju novih aktivnosti za programsko razdoblje 2021.–2027.

Općenito su provedene evaluacije naglasile pozitivne rezultate u područjima koja su obuhvaćena potporama te pokazale da su aktivnosti i projekti djelotvorni u podupiranju građana i MSP-ova te da od njih imaju koristi javni i privatni subjekti. Do sad su u svega nekoliko evaluacija razmotreni načini na koje je pandemija uzrokovana bolešću COVID-19 utjecala na neke sektore i programske odluke. Očekuje se da će se u budućnosti povećati broj evaluacija u kojima se razmatraju ti elementi, kao i ostale mjere uvedene kao odgovor na najnoviju izbjegličku i energetska krizu.

Radni dokument službi koji je priložen ovom Izvješću sadržava više pojedinosti o nalazima evaluacija koje su države članice i Komisija provele u pogledu programa s potporom iz ESI fondova.

5. ZAKLJUČCI

Stabilan okvir u dinamičnom okruženju

U zadnjih nekoliko godina došlo je do pojave i gomilanja brojnih kriza: od zdravstvene krize i energetske krize uzrokovane ruskom invazijom na Ukrajinu do dugoročne krize povezane s klimatskim promjenama. Osim Mehanizma za oporavak i otpornost, niz inicijativa kohezijske politike (npr. CRII 2020., REACT-EU 2021., CARE i FAST-CARE 2022.) prikazuje kako su se ESI fondovi prilagodili te se nastavljaju prilagođavati kako bi odgovorili na hitne situacije. Te su inicijative omogućile ESI fondovima da se ostanu usmjereni na svoju stratešku misiju, ali i na pronalaženje rješenja za te dosad nezabilježene krize.

Države članice EU-a i Europska komisija brzo su prilagodile programe potrošnje novim okolnostima, čime je dokazana agilnost fondova i sposobnost prilagodbe i odgovora na nepredviđene događaje i okolnosti. Istodobno su ESI fondovi nastavili pružati strukturnu i predvidljivu potporu, tj. osiguravali su građanima lakši pristup visokokvalitetnim i pouzdanim javnim uslugama, pomagali regijama i poduzećima da izazove povezane sa zelenom i digitalnom tranzicijom iskoriste kao nove izvore konkurentnosti, kao i radnicima da steknu vještine koje im omogućuju veću produktivnost i pristup boljim poslovima. Ukupno gledajući, kohezijska politika je od 2020., tj. od početka pandemije uzrokovane bolešću COVID-19 osigurala 160 milijardi EUR državama članicama za povećanje otpornosti i jačanje socijalne i regionalne konvergencije.

EU je neprekidno isticao pozitivan učinak mjera energetske učinkovitosti, razvoja obnovljive energije i integracije tržišta na našu energetske sigurnost. ESI fondovi glavni su alat EU-a kojima se pruža javna financijska potpora čistoj energiji, posebice energetske učinkovitosti, uključujući obnovu zgrada, razvoj obnovljive energije i energetske mreže. U tom je pogledu kohezijska politika pomogla državama članicama i regijama u rješavanju problema energetske siromaštva i smanjenju računa za potrošnju energije u kućanstvu, ali i smanjenju emisija stakleničkih plinova i stvaranju održivih radnih mjesta u građevinskom sektoru. Ruska invazija na Ukrajinu samo je potvrdila ključnu važnost energetske sigurnosti i potrebu za prelaskom na klimatski neutralno gospodarstvo.

Provedba programa dobro napreduje, a znatno ubrzanje potrošnje 2020. i 2021. pokazuje stalno pozitivno kretanje. Približava se kraj programskog ciklusa, stoga najnoviji podaci o financijskoj provedbi od 30. rujna 2022. pokazuju ubrzan ritam provedbe. Važno je brzo i dobro iskoristiti preostala sredstva kako bi se ostvario rast i otvorila radna mjesta te kako bi se uklonili izravni i neizravni učinci bolesti COVID-19 te uzela u obzir kriza u Ukrajini i njezin utjecaj na cijene energije.

Kad je riječ o razdoblju 2021.–2027., iznos od 370 milijardi EUR dostupan u okviru kohezijske politike nastaviti će se usmjeravati na ključna ulaganja u radna mjesta i rast, a posebna će se pozornost posvetiti uključivijoj Europi i zelenijem niskougljičnom gospodarstvu.

ESI fondovi i dalje će biti snažan instrument za pružanje pomoći građanima i MSP-ovima. Kohezijska politika pokazuje snažnu sposobnost da reagira na različite krize koje su prethodnih godina utjecale na EU te je i dalje posvećena dugoročnom cilju smanjenja regionalnih nejednakosti i promicanja socijalne i teritorijalne konvergencije, kao i ubrzanja usporedne zelene i digitalne tranzicije.